

Drukker-Uitgever:
Sam: Maatschappij HET LICHT
bestuurder:
P. DE VISCH, Lodeberg-Gent
... REDACTIE ...
ADMINISTRATIE
HOOGPOORT, 29, GENT

VOORUIT

Orgaan der Belgische Werkliedenpartij. — Verschijnende alle dagen.

ABONNEMENTSPRIJS
BELGIE

Drie maanden fr. 3.25
Zes maanden fr. 6.50
Een jaar fr. 12.50
Men abonneert zich op alle postbureaus
DEN VREEMDE
Drie maanden (dagelijks verzonden) fr. 6.75

Diamanten in onze Kroon

De inrichting onzer Hoogeschool van den Arbeid wordt met den meesten ijver voortgezet, en de bijval gaat klimmend.

Daarvoor getuigt het aangroeiend aantal leerlingen, dat op den oogenblik de 800 per overtreft en ons, eerder dan wij denken, naar het duizendtal zal voeren.

De eerste voorbestemde lokalen waren reeds onvoldoende en aangevuld door nieuwe zalen. Dit geheel is voor de tweede maal te klein geworden en de ontubbing van verscheidene leergangen is onvermijdelijk geworden.

Is een eenvoudig praktisch!

Vele partijgenooten maken er zich gemakkelijk van af, door te zeggen: maar dat was voorzien! wij wisten dat op voorhand!

Is een beetje 't gewoon antwoord als iets gedaan is, dan komt het altijd voor als een spelwerk om het tot stand te brengen.

Wij willen nederiger zijn en bekennen, dat de bijval die het Hooger Onderwijs voor het Volk ten deel valt, onze gewettigde hoop en onze stoutste verwachtingen overtreft.

Wij zijn er dus te gelukkiger en te fierder om!

Herinnert u goed, partijgenooten, hoe dikwijls de gentsche socialistische organisatie het verrijkt niet heeft opgelopen van op te gaan in de coöperatie, van niets anders te zijn dan een troep brood- en lekkerkoekbakkers, kruideniers en pillendrassiers, sargie en dwijlenmarchands, kortom fabrikanten en handelaars, in eens gezegd: kapitalisten.

Onze groote en prachtige lokalen waren pure geldverpilling, om de ambitie der leiders te voldoen en waar de arme gaaien mochten op pruimen.

Dat was de verheven (?) redeneering (!) of beter gezegd: de koffiewijvenpraat van een groep zwartgallige filosofen, van vitsers om te vitten.

De geestdriften, de klaarschrikkende dachten er anders over en terecht.

Zij wisten met zekerheid dat men geen maatschappelijke omkering in de wereld verwekt zonder dat men daar eerst een stevige basis voor legt, gelijk men geen huis bouwt dat geen kloke grondvesten of foudamenten heeft waarop het berust.

Nu, geheel de organisatie van het gentsche socialisme — en grootendeels van geheel het Belgisch socialisme — beantwoordt aan die hoofdvereishte: wij staan op een kloke basis of grondveste.

Dat onze mede-partijgenooten leernuchtig, weesgeerig waren, daarvoor hadden wij reeds meer dan eens treffende bewijzen.

Maar onze inrichting der Arbeidshoogeschool overtreft niettemin onze stoutste verwachtingen.

Wat bewijst zulks? Dat al de praktische werken die het socialisme tot stand bracht, op coöperatief, mutualistisch, op syndicaal of op kunstgebied, den maatschappelijke gezichtsstand der werkende klasse noodig verbreed en geheel en al verrijkt is, dat een Hooger Volksonderwijs op vele punten haar voorkomt niet alleen als zijnde nuttig en goed, maar als volkomen noodig, ja onontbeerlijk.

De praktische werken op alle gebied, als Coöperatie, Onderlinge Bijstand, Vakbeweging, enz. vergen zoo goed als van zelfs een hooger theoretisch onderwijs, om dat alles tot zijn toppunt te voeren als beginsel en als strijdorganismen.

Dat hebben al onze vrienden begrepen, vandaar hunne leereisde die door het stichting onzer Universiteit tot uiting kon komen gelijk ze zich nu voordoet op een schitterende wijze.

De sociale-kruidentiers zijn schitterend geworden en geheel onze partijtakten met eenen.

Wij zijn overgelukkig over dat groot en allesbelovend verschijnsel.

Het toont vooreerst dat wij altijd gelijk hadden als wij de maatschappelijke omkering aanzagen als een Revolutie. Maar in het toont terzelfdertijd dat Revolutie, in woorden en in daden, niet alleen mag en moet opgevat worden in hoogdravende woorden en schetsen over de huidige en de toekomstige samenleving.

Leeren bakken bestaat evenmin alleen in ten theoretische leergang, en de Franschen segden terecht: Il faut mettre la main à la pâte, of: men moet den deeg leeren kneden.

Is hetgeen onze Hoogeschool op praktisch gebied zal doen met hare socialistische leergangen.

De praktijk bestaat reeds op voorhand en de lessen kunnen niets anders dan er door zoo helder worden als kristaal, terwijl zij voor uitslag zullen hebben al het praktisch bestaande uit te breiden, te verlevendigen, te verschoonen en meer doeltreffend te maken.

Zulks toont welke groote, gewichtige rol ons korps van mannelijke en vrouwelijke professoren te wachten staat.

Hunne taak is moeilijk en zwaar, maar daarom ook zoo veel te schooner en grootzamer.

Wij roepen er hunne welwillende aandacht op, maar terzelfdertijd aanzelen wij niet, ons tot de leerlingen te wenden in wier voordeel dat alles zoo moedig en stout wordt begonnen.

Zij ook kunnen en moeten helpen uit al hunne krachten.

En hoe zulks gedaan!

Door 't regelmatig bijwonen der lessen die zij willen volgen, door er al hunne aandacht en leerkracht aan te besteden en door eens dat de cursus geëindigd is, het geleerde te overknabbelen, te overwegen en 't werk der onderwijzers door zelfstudie als ware het automatisch of van zelfwerkend te volledigen.

Wordt zulks gedaan, dan zullen wij tot groote en schoone nitslagen komen.

Naast onze Algemeene Expositie, naast de Kunsttentoonstelling Van Biesbroeck en Coppiniers, zal de Hoogeschool van den Arbeid een der drie diamanten vormen die onze socialistische kroon met eere en luister zullen komen versieren.

F. H.

James Guillaume †

Een onbekende naam voor de meesten onder ons en toch een partijgenoot die in het veelbewogen tijdperk der Internationale — 1864-1878 — in de eerste rangen stond.

Hij is niet, zoals het verkeerdelijk beweerd werd, een der stichters van dit eenig werkliedenverbond geweest. Wel heeft hij daarin met Cesar Depaepe de overwegende — elders schreven wij de grootste — rol vervuld en verdwijnt met zijn afsterven zeker wel de laatste persoonlijkheid, waarvan de levensloop niet van de geschiedenis der Internationale te scheiden is en wiens optreden, veertien jaren lang, een onverpoosde strijd was in 't belang der internationale werkersbeweging.

Zoomin als Karel Marx, die als haren geestelijken vader aanzien wordt, was James Guillaume bij de stichting er van, na de meeting in St-Martin's Hall, den 28 September 1864, tegenwoordig.

In Oogst 1866 stichtte hij in Zwitserland met Constant Meuron de afdeling van den Locle, nadat vroeger reeds de sekten van Chaux-de-Fonds, Boncourt, Bienne, Sonvilier, Saint-Imier, Poltenruy en Neuchâtel waren tot stand gekomen.

James Guillaume was alsdan 22 jaren oud. Na zijne studien aan de Zurichse hogeschool geëindigd te hebben, had hij voor een jaar het ambt van leraar in geschiedenis en letterkunde aan de nijverheidsschool van den Locle aanvaard (Oogst 1864), in afwachting zijne opleiding naar Parijs te gaan volledigen.

Het overlijden van een jongeren broeder, een schilder welke hij zinnens was naar Frankrijks hoofdstad mede te nemen, doet hem van gedacht veranderen; hij blijft bepaald in Zwitserland, althans tot wanneer het uitspreken der Internationale in 1878 hem vrijen keus laat in Parijs een geschikt terrein te gaan zoeken om zijn letterkundigen arbeid voort te zetten. Voorlopig zal hij hier in Zwitserland een vruchtbare veld vinden voor zijn werkkraft, die toenam naarmate de strijd rond en in de Internationale zelf heviger werd, geprikkeld door allerlei gebeurtenissen die het ontstaan, den bloei en den val der Internationale als een heldentijd in de arbeidersbeweging hebben gekenmerkt.

Algevaardigde bij al de Congressen der Internationale, neemt hij van op de tweede bijeenkomst 27 September 1867 een belangrijk aandeel aan al de besprekingen, gedurende dewelke hij steeds aan de uiterste linkerrand stond.

Met Cesar Depaepe en Tolain is hij door het Congres van Lausanne aangekondigd geweest om het Verbond op het te Congres der Vereniging voor den Vrede en de Vrijheid te vertegenwoordigen. Genève, 9-12 September 1867, vergadering waaraan ook Bakounine deelnam en Garibaldi o.a. een geheel naïve geloofsbelijdenis kwam afleggen en verdedigen.

In 't begin van 1868 de intieme vriend en vertrouweling geworden van Bakounine, valt aan James Guillaume de laatste maal te beurt, deze tegenover Marx in den loop van het 5e Congres der Internationale — Den Haag 29 September 1872 — te verdedigen. Bakounine geen vrijgeleide gekregen hebbende om Zwitserland te verlaten.

Onze lezers kennen dienaangaande de besluiten van Den Haag.

Bakounine wordt uit de Internationale gesloten als stichter der 'Alliance de la Démocratie Socialiste' en voor een persoonlijk feit.

James Guillaume wordt uit de Internationale gesloten als lid der Alliance.

De beschieden betrekkelijk de Alliance zullen uitgegeven worden (1).

Zoo heiter de plaats niet is om daarop verder in te gaan, mag als opheffing der oordeel van gezet Bernstein, een der merkwaardigste raadgevers der Duitse Social-democratie, worden weergegeven:

« In dezen strijd tusschen Marx en Bakounine, van zuiver menscheeljk standpunt bekeken, vertoont zich deze laatste ongetwijfeld in een gunstiger daglicht als zijn tegenover; zelfs degene die geloof dat Marx hier in dezen twist de belangen der arbeidersbeweging verdedigde, die niet de minste gevoelsafwijking aanvaardt, kan niet nalaten te betreuren dat Marx dezen strijd niet met geen anders middelen en onder geen anderen vorm gevoerd heeft. » (2)

De betrekkenwaardige scheuring, die in de Internationale volgde op het Congres van den Haag, heeft in niets aan de wijskracht der beide hoofdfiguren geschaad en James Guillaume en Cesar Depaepe zullen volhouden tot wanneer de eens zoo machtige en gevreesde vereniging op het 'Algemeen Congres der Socialisten' in Gent, 9-15 September 1877, haren laatste adem uittrekt.

Wenigen tijd nadien heeft James Guillaume zich voor goed in Parijs gevestigd. Niet tevreden met de nieuwe richting welke aan de socialistische beweging gegeven wordt, volgt op de kortstondige bedrijvigheid in de Internationale een lange periode van rustig verblijf in het studieverkeer: uit den revolutionairen propagandist ontstaat een vreedzaam opvoedkundige, waarvan de verdiensten overigens niet minder te onderschatten zijn.

Door zijne medewerking aan de 'Revue pédagogique', met het schoupsde der groote vormgeving van het lager onderwijs voortgevoerd, onder het bestuur van zijn vriend F. Buisson, wordt hij er toe gebracht de Franse Ontwening te bestuderen en geheel in 't bijzonder de rol van 't comité van openbaar onderwijs na te gaan. Zijn nasporingen en opmerkingen over de Nationale Konventie en haar werk van geestelijke opvoeding; over het leven der gekende opvoedkundigen Comenius, Froebel en Pestalozzi; zijne ervaringen over de morele en maatschappelijke vraagstukken die zich aan de organisatie van het volksonderwijs vastknoopen, verenigt hij in twee reeksen: « Essais révolutionnaires », als een nuttige bijdrage voor de kennis van dit zoo heerslijke als tragische tijdperk.

De laatste jaren zijns levens besteedde hij aan de samenstelling in vier delen van zijn groot werk over « l'Internationale, Documents et Souvenir » (1864-1878).

« précieux à consulter pour la somme considérable de documents et de souvenirs personnels qu'il contient, en dépit de sa pénible partialité », zoals de kleinzoon van Marx, Jan Longuet, bekend.

Misschien is op dit gebied, voor geen enkele onderverdeling in de geschiedenis der menscheid, in geen taal noch land der wereld, de weerga eener dergelijke verzameling te vinden.

Wanneer betere dagen zullen aanbreken, dan hopen wij daarover een uitgebreide beoordeeling te kunnen geven en een tweede maal huide te mogen brengen aan de nagedachtenis van een der edelste figuren uit de arbeidersbeweging.

MIELE.

(1) In een boekje van 137 bladzijden: « L'Alliance de la démocratie socialiste et l'Association internationale des Travailleurs ». Rapport et documents publiés par ordre du Congrès de la Haye. Londres et Hambourg, 1873, — zonder naam van den schrijver, in werkelijkheid opgesteld door Fr. Engels en P. Lafargue, met een voorrede van K. Marx en Fr. Engels.

(2) Uit het Russisch tijdschrift « Minouchné Gody » (vervolgd Jarew), 28. Oktober en November 1908.

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

Een onbekende naam voor de meesten onder ons en toch een partijgenoot die in het veelbewogen tijdperk der Internationale — 1864-1878 — in de eerste rangen stond.

Hij is niet, zoals het verkeerdelijk beweerd werd, een der stichters van dit eenig werkliedenverbond geweest. Wel heeft hij daarin met Cesar Depaepe de overwegende — elders schreven wij de grootste — rol vervuld en verdwijnt met zijn afsterven zeker wel de laatste persoonlijkheid, waarvan de levensloop niet van de geschiedenis der Internationale te scheiden is en wiens optreden, veertien jaren lang, een onverpoosde strijd was in 't belang der internationale werkersbeweging.

Zoomin als Karel Marx, die als haren geestelijken vader aanzien wordt, was James Guillaume bij de stichting er van, na de meeting in St-Martin's Hall, den 28 September 1864, tegenwoordig.

In Oogst 1866 stichtte hij in Zwitserland met Constant Meuron de afdeling van den Locle, nadat vroeger reeds de sekten van Chaux-de-Fonds, Boncourt, Bienne, Sonvilier, Saint-Imier, Poltenruy en Neuchâtel waren tot stand gekomen.

James Guillaume was alsdan 22 jaren oud. Na zijne studien aan de Zurichse hogeschool geëindigd te hebben, had hij voor een jaar het ambt van leraar in geschiedenis en letterkunde aan de nijverheidsschool van den Locle aanvaard (Oogst 1864), in afwachting zijne opleiding naar Parijs te gaan volledigen.

Het overlijden van een jongeren broeder, een schilder welke hij zinnens was naar Frankrijks hoofdstad mede te nemen, doet hem van gedacht veranderen; hij blijft bepaald in Zwitserland, althans tot wanneer het uitspreken der Internationale in 1878 hem vrijen keus laat in Parijs een geschikt terrein te gaan zoeken om zijn letterkundigen arbeid voort te zetten. Voorlopig zal hij hier in Zwitserland een vruchtbare veld vinden voor zijn werkkraft, die toenam naarmate de strijd rond en in de Internationale zelf heviger werd, geprikkeld door allerlei gebeurtenissen die het ontstaan, den bloei en den val der Internationale als een heldentijd in de arbeidersbeweging hebben gekenmerkt.

Algevaardigde bij al de Congressen der Internationale, neemt hij van op de tweede bijeenkomst 27 September 1867 een belangrijk aandeel aan al de besprekingen, gedurende dewelke hij steeds aan de uiterste linkerrand stond.

Met Cesar Depaepe en Tolain is hij door het Congres van Lausanne aangekondigd geweest om het Verbond op het te Congres der Vereniging voor den Vrede en de Vrijheid te vertegenwoordigen. Genève, 9-12 September 1867, vergadering waaraan ook Bakounine deelnam en Garibaldi o.a. een geheel naïve geloofsbelijdenis kwam afleggen en verdedigen.

In 't begin van 1868 de intieme vriend en vertrouweling geworden van Bakounine, valt aan James Guillaume de laatste maal te beurt, deze tegenover Marx in den loop van het 5e Congres der Internationale — Den Haag 29 September 1872 — te verdedigen. Bakounine geen vrijgeleide gekregen hebbende om Zwitserland te verlaten.

Onze lezers kennen dienaangaande de besluiten van Den Haag.

Bakounine wordt uit de Internationale gesloten als stichter der 'Alliance de la Démocratie Socialiste' en voor een persoonlijk feit.

James Guillaume wordt uit de Internationale gesloten als lid der Alliance.

De beschieden betrekkelijk de Alliance zullen uitgegeven worden (1).

Zoo heiter de plaats niet is om daarop verder in te gaan, mag als opheffing der oordeel van gezet Bernstein, een der merkwaardigste raadgevers der Duitse Social-democratie, worden weergegeven:

« In dezen strijd tusschen Marx en Bakounine, van zuiver menscheeljk standpunt bekeken, vertoont zich deze laatste ongetwijfeld in een gunstiger daglicht als zijn tegenover; zelfs degene die geloof dat Marx hier in dezen twist de belangen der arbeidersbeweging verdedigde, die niet de minste gevoelsafwijking aanvaardt, kan niet nalaten te betreuren dat Marx dezen strijd niet met geen anders middelen en onder geen anderen vorm gevoerd heeft. » (2)

De betrekkenwaardige scheuring, die in de Internationale volgde op het Congres van den Haag, heeft in niets aan de wijskracht der beide hoofdfiguren geschaad en James Guillaume en Cesar Depaepe zullen volhouden tot wanneer de eens zoo machtige en gevreesde vereniging op het 'Algemeen Congres der Socialisten' in Gent, 9-15 September 1877, haren laatste adem uittrekt.

Wenigen tijd nadien heeft James Guillaume zich voor goed in Parijs gevestigd. Niet tevreden met de nieuwe richting welke aan de socialistische beweging gegeven wordt, volgt op de kortstondige bedrijvigheid in de Internationale een lange periode van rustig verblijf in het studieverkeer: uit den revolutionairen propagandist ontstaat een vreedzaam opvoedkundige, waarvan de verdiensten overigens niet minder te onderschatten zijn.

Door zijne medewerking aan de 'Revue pédagogique', met het schoupsde der groote vormgeving van het lager onderwijs voortgevoerd, onder het bestuur van zijn vriend F. Buisson, wordt hij er toe gebracht de Franse Ontwening te bestuderen en geheel in 't bijzonder de rol van 't comité van openbaar onderwijs na te gaan. Zijn nasporingen en opmerkingen over de Nationale Konventie en haar werk van geestelijke opvoeding; over het leven der gekende opvoedkundigen Comenius, Froebel en Pestalozzi; zijne ervaringen over de morele en maatschappelijke vraagstukken die zich aan de organisatie van het volksonderwijs vastknoopen, verenigt hij in twee reeksen: « Essais révolutionnaires », als een nuttige bijdrage voor de kennis van dit zoo heerslijke als tragische tijdperk.

De laatste jaren zijns levens besteedde hij aan de samenstelling in vier delen van zijn groot werk over « l'Internationale, Documents et Souvenir » (1864-1878).

« précieux à consulter pour la somme considérable de documents et de souvenirs personnels qu'il contient, en dépit de sa pénible partialité », zoals de kleinzoon van Marx, Jan Longuet, bekend.

Misschien is op dit gebied, voor geen enkele onderverdeling in de geschiedenis der menscheid, in geen taal noch land der wereld, de weerga eener dergelijke verzameling te vinden.

Wanneer betere dagen zullen aanbreken, dan hopen wij daarover een uitgebreide beoordeeling te kunnen geven en een tweede maal huide te mogen brengen aan de nagedachtenis van een der edelste figuren uit de arbeidersbeweging.

MIELE.

(1) In een boekje van 137 bladzijden: « L'Alliance de la démocratie socialiste et l'Association internationale des Travailleurs ». Rapport et documents publiés par ordre du Congrès de la Haye. Londres et Hambourg, 1873, — zonder naam van den schrijver, in werkelijkheid opgesteld door Fr. Engels en P. Lafargue, met een voorrede van K. Marx en Fr. Engels.

(2) Uit het Russisch tijdschrift « Minouchné Gody » (vervolgd Jarew), 28. Oktober en November 1908.

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

James Guillaume †

ECONOMISCHE KRONIJK

DE OORZAKEN VAN HET VERVAL DER STIELEN OF AMBACHTEN

VIII.

Voor de gasmotoren doet zich hetzelfde verschijnsel voor als voor de stoommachines, 't is zeggen dat de prijs per paardenkracht vermindert, naarmate het aantal paardenkrachten dat men in dienst heeft toeneemt.

Een gasmotor kost	paardenkr.	Een gasmotor kost	paardenkr.
voor 1 paardenkr. 1000 mark	1000 mark	voor 1 paardenkr. 1000 mark	1000 mark
2 „ 1350 „	675 „	2 „ 1350 „	675 „
3 „ 1650 „	550 „	3 „ 1650 „	550 „
4 „ 2000 „	500 „	4 „ 2000 „	500 „
6 „ 2600 „	433 1/2 „	6 „ 2600 „	433 1/2 „
8 „ 3000 „	375 „	8 „ 3000 „	375 „
10 „ 3600 „	360 „	10 „ 3600 „	360 „

Hetzelfde verschijnsel is waar te nemen met het gebruik der elektrische motors.

In de gemeente Chaux-de-Fonds kostte het abonnement bij overeenkomst, voor een gang van 300 uren minimum per jaar (1):

Paardenkrachten	Abonnementsprijs per jaar en per paard
1/8	483
1/4	457
1/2	403
1	320
5	288
10	267
15	256
20	246
25	236
30	226
35	216
40	210

Dus allerwege ontvangt de groote onderneming de beweegkracht in veel gunstiger voorwaarden dan de ambachtsman.

De bouwkosten zijn ook minder voor de fabriek dan voor den stiel of ambacht.

Eene inrichting bouwen van 1000 meters vierkant kost minder dan tien inrichtingen bouwen van elk 100 meters vierkant. En zoo gaat het in alles.

De voornaamste voordelen der voortbrengst zijn maar bereikbaar voor de ondernemingen die over aanzienlijke kapitalen beschikken.

Reeds in 1806 erkende het Comité van den Wollenhandel de superioriteit of het gunstiger standpunt der groote fabrieken.

Het verslag zegt:

Het is inderdaad klaarblijkelijk dat de kleine fabrikanen zich niet zouden kunnen overleven evenals de groote fabrikanen, die over enorme kapitalen beschikken, aan de proefnemingen gevergd door den voortgang der nijverheid en dat de kleinen zich in de onmogelijkheid bevinden om de verliezen te dragen die onafschiedbaar zijn van elke poging om een nieuw produkt te scheppen of een reeds bestaande te verbeteren.

De chef eener groote nijverheid in tegendeel, gewoonlijk beschikkende over groote kapitalen en al zijne werklieden onder zijn hand houdende, kan ongestraft die proeven en speculaties wagen.

Hij kan betere en snellere werkwijzen zoeken voor de uitvoering van gekende produkten.

Hij kan nieuwe produkten zoeken en de oude voortbrengselen volmaken (2).

Indien de handswerkman zelfs al de hoedanigheden bezat van verscheidenheid der functien, hij zou er geen gebruik kunnen van maken door zijn gemis aan kapitaal.

De machines veroorzaken groote, gewichtige onkosten en men moet ze kunnen vernieuwen. De reklaam kost ook zeer duur.

De Koninklijke Baker Powder Cie verteert jaarlijks meer dan drie miljoen franken voor openbaarmaking bij middel van annoucen (3).

De tijd is niet ver meer zegt Du Maroussem, van den tijd van het kinderspeelgoed, waarin de 200 duizend franken winst, weggevoerd aan annoucen, de jaloerschheid opwekte van al de concurrenten; tegenwoordig verteert men veel meer (4).

De plaatselijke samentrekking der behoeften is ook ten nadele van het ambacht. De groote agglomeratiën van menschen die zich gevormd hebben in de steden in den loop van de tweede helft der negentiende eeuw, de legers, de groote openbare en gemeentelijke gestichten (gevangenhuizen, gasthuizen, beroepscholen, enz.) de groote ondernemingen van vervoer, de fabrieken en de groote handelshuizen, de banken, de verzekeringsmaatschappijen, zijn zoovele middenpunten die eene groote hoeveelheid nijverheidsvoortbrengselen vergen.

Dan heeft men nog de groote magazijnen,

(1) Royaume de Belgique, Office de travail: Les moteurs électriques dans les industries à domicile 1902, page 77.

(2) Barbagel: Science économique des Manufactures, page 167.

(3) G. De Leoner: La Réclame, page 20.

(4) P. Du Maroussem: Le Jouet Parisien, page 133.

(1) Royaume de Belgique, Office de travail: Les moteurs électriques dans les industries à domicile 1902, page 77.

(2) Barbagel: Science économique des Manufactures, page 167.

(3) G. De Leoner: La Réclame, page 20.

(4) P. Du Maroussem: Le Jouet Parisien, page 133.

de samenwerkende maatschappijen van verbruik, die op eenige punten de behoeften samentrekken van een talrijke bevolking.

en in den laatste tijd heeft men hem daarbij nog van kanonnen, die zoo gemaakt zijn dat zij onschadelijk onder het water kunnen gedempeld worden.

Voor wat de snelheid in het varen aangaat, is de onderzeeër nog zeer ver achter bij de torpedoboot, die, om de snelschepen ook gedurende het gevecht te kunnen achterna zetten, zoo goed als helemaal gevuld werd met de sterkste drijmachines van een enkele soort.

De onderzeeër echter heeft verschillende drijmachines nodig, dielmotoren voor de vaart aan de oppervlakte, electromotoren voor de vaart onder water, accumulatiemotoren voor verschillende andere bewegingen, die elk afzonderlijk moeten gebruikt worden, waardoor de snelheid in het varen veel moet verminderd worden.

Tegenwoordig legt men er zich overal op toe om voor de onderzeeër ook een algemeen eenheidsmechanisme te zoeken en als men dat zal gevonden hebben, zal men aan de duikboten ook de verlangde snelheid kunnen geven, waardoor zij in staat zullen gesteld zijn om de zeelichten in kortere tijd dichtert te naderen en hun verwoestingswerk veel sneller uit te voeren.

Techn. Rundschau 40.

Europeesche Oorlog

In West-Vlaanderen en in Frankrijk

Uit Duitse bron

Westelijk gevechtsterrein

BERLIJN, 15 December. — Officieel: Front van den Duitischen Kroonprins:

Op den Westeroever van de Maas beproefde de Fransen met drie aanvallen verdere hun vooruitgang te maken op de hoogte 304 ten zuidoosten van Malancourt ontbrak loopgraven te ontneemen.

Ten Oosten van den stroom gingen zij na sterke ver op het achterwaarts gelegen terrein insgelijks uitgevoerde artillerievoorbereding tot meerdere aanvallen over.

Aan den Peperbeuvelrug mislukte het optreden van stormvolgers in ons afweervuur. Op de Zuiderglooiing vóór het front Hardaumont kwam een aanval in ons vernielend vuur niet tot ontwikkeling.

Russisch gevechtsterrein

Front gen. veldm. Prins Leopold van Beieren:

Ten Noorden van den spoorweg Zloczof-Tarnopol drongen Duitse troepen in de Russische loopgraven binnen en brachten 90 gevangenen weer.

Roemeensche gevechtsterrein

Front gen. oberst. Aartsh. Jozef:

De aanvallen van gisteren door de Russen uitgevoerd aan het Zevenburgsche Oostfront liepen meestal dezelfde nederlaag op als tijdens de vorige dagen. Op een hoogte gelukte het den vijand voet te vatten.

Front gen. veldm. v. Mackensen:

Brandende dorpen teekenen den weg af door de Grootte Walachije, die de Rus op zijn terugtocht genomen had.

Onder ongunstige weerverhoudingen wedijverden de verbonden troepen in de vlakte om den vijand niet tot een lang standhouden toe te laten. In het gebergte biedt de vijand in versterkte stellingen weerstand. Zij werden doorbroken. Buzen is veroverd; 4000 gevangenen kon het 9e leger gisteren als resultaat melden. Bij Festy hebben sterke Bulgaarsche krachten de Donau overschreden.

Balkanfront

Uitzonderlijke aanvallen bij Parolovo en Gradecica, aan weerszijden van den Oostelijken Cerna-loop, brachten den vijand allen verliezen. Patroelje-schermutselingen in het Stroema-dal.

Groot Hoofdkwartier, 15. December '16. (Arondbericht): Aan de Somme geringe gevechtsbedrijvheid. Op den oostelijken oever der Maas sterke Franse aanvallen aan gang, waarbij de vijand voordelen in de richting van Louvemont en Hardaumont behaalde. Strijd nog niet geëindigd.

Ons Dobruksche-leger vervolgt den vijand, die onder den invloed van het snel oprukken in Groot Walachije, zijne stellingen in den laatste nacht onttruimde.

Aan het Macedonisch front heerscht rust.

Uit Fransche bron

PARIS, 14 December. — Officieel: Nacht zonder belangrijk incident.

PARIS, 14 December. — Officieel: Vrij levendig geschutvuur over en weer ten Zuiden van de Somme, op beide Maas-oeveren en op de hoogten ten Zuiden van Bonhomme.

Uit Engelse bron

Londen, 14 December. — Officieel: Van nacht zijn wij de vijandelijke schanssen ten Zuiden van Atracht binnengedrongen en hebben den vijand verliezen toegebracht door schuilholten vol soldaten met bommen te bestoken.

Een overval van den vijand bij Halluch is mislukt.

Nabij Pys hebben wij een vijandelijke opslagplaats in brand geschoten.

De oorlog tusschen Italië

en Oostenrijk-Hongarije

Uit Oostenrijksche bron

WEENEN, 15 December: Onveranderd.

Uit Italiaansche bron

ROME, 13 December. — Officieel: In het Asticald artilleriegevechten. Onze artillerie verwoestte vijandelijke groepen op de Noordelijke hellingen van den Monte Salugio ten Noorden van Monte Cimone.

Langs het Julische front plaatselijke werkzaamheid van de artillerie en van onze verbindingsafdeelingen.

Op den Karst heeft een van onze vliegers een vijandelijke waarnemingsballon aangevallen, die brandend in de nabijheid van Tarnovica, ten Noordwesten van Nahrsona, neerviel.

Russisch-Poolische-Galicische grens

Uit Russische bron

PETROGRAD, 14 Dec. — Officieel:

In de Bosch Karpathen heeft onze artillerie Korosmezó doeltreffend beschoten en er zwaar branden gesticht.

Eergisteren heeft de vijand zijn aanvallen in de richting van Buzen voortgezet. Ons voetvolk en onze ruitery zijn ten Westen en Zuidwesten van Buzen met den vijand in contact gekomen.

Onze ruitery die naar (naam, of richting, ontbreekt) optrok, heeft eergisteren een verbitterd gevecht geleverd tegen vijandelijke voetvolk en ruitery.

De oorlog op den Balkan

Uit Oostenrijksche bron

WEENEN, 15 December: Onveranderd.

Uit Bulgaarsche bron

SOFIA, 14 December. (Officieel): In de Dobroedzja zwak geschutvuur en patroeljegevechten.

In Oost-Walachije duurt de opmarsch der verbonden legers voort. De vooruitgeschoven afdelingen onzer troepen, die bij Tetrakan, Silistria en Cernavoda den Donau zijn overgestoken, hebben den spoorweg Boekarest-Fetesci bereikt.

Aan de Zwarte Zee hebben Russische oorlogsschepen Baltisch beschoten, 4 inwoners zijn gedood, 5 gewond.

SOFIA, 14 December. (Officieel): In de strek van Monastir zwak geschut- en mijnvuur.

Ten zuiden van Monastir is een kabelballon van den vijand verbrand.

In de bocht van de Terna levendig vijandelijke geschutvuur, vooral rond Parolovo.

Ten oosten van de Terna hebben wij een vijandelijken aanval gericht tegen Gardensitsa en Tarnova afgeslagen.

In de strek van Moglena zwak vijandelijke geschutvuur en levendige maar vruchteloze bedrijvheid van vijandelijke vliegtuigen boven onze stellingen.

Op het Belasitsa-front geschutvuur en patroellegevechten.

Aan de Stroema nu en dan een kanonschot en schermutselingen tusschen patroeljes.

Aan de Egelsche Zee is de vijandelijke vliegtuigen vruchteloos in de weer geweest bij Drama. Bij Doksat hebben wij een Fransch vliegtuig neergeschoten. De inzitenden, luitenant Jean Rechad en de onderofficier Jean Legaleski zijn gevangen genomen.

De Oorlog tusschen Oostenrijk en Roemenie

Uit Oostenrijksche bron

WEENEN, 15 December: De verbonden namen in rusteloze vervolging van de achteruitwijkende Roemeniers en Russen, gisteren Buzen. Noordelijk van Buzen leidt de vijand nog weerstand.

Het gevangenaantal der twee laatste dagen bedraagt nogmaals 4.000 man.

Westelijk en noordwestelijk van Oena wordt verbitterd verder gestreden. Zuidelijk van het Uz-dal werd den Russen een voorloopig door hen gewonnen hoogte in tegenaanval ontneemen. Noordelijk van het Caobanos-dal behaalde de vijand een plaatselijk voordeel.

In de Boschkarpathen verminderte de Russische aanvalsbetrijvheid.

Bij Koinchy, zuidelijk van Chorow, zetten zich Oostenrijksch-Hongaarsche afdelingen op 330 meters frontbreedte in de loopgraven der Russische voorposten vast.

In Klein-Azië

Uit Turksche bron

KONSTANTINOPEL, 12 December. (Officieel): Van geen der fronten is iets van belang te melden.

OP ZEE

Kruisersoorlog der U-booten

Londen, 15 December. — De Engelse stoomschepen «Harlyn» (1794 ton), «Hartington» (1089 ton), «Saint Ursula» (6011 ton) en de schoener «Roma» (1) van St-John op New Foundland, zijn in den grond geboord.

De «Harlyn» had de bemanning van de «Hartington» aan boord genomen. Bij het zinken van de «Harlyn» zijn 7 menschen omgekomen.

Londen, 15 December. — De Engelse stoomschepen «Burnhope» (1941 ton) en «Bretwalda» (4027 ton) zijn in den grond geboord.

Londen, 15 December. — Het Portugesch zeilschip «Braziella» is, naar verluidt, in den grond geboord. Het Fransche zeilschip «Emma Laurans» (2152 ton) is tot zinken gebracht. De bemanning is gered.

KRISTIANIA, 15 December. — Het Noorsche s.s. «Bob» heeft hier de bemanning van 15 koppen van het s.s. «Bjoer», uit Kristiania (2080 ton), dat Maandag middag op vier zeemijlen van Ryvingen door een Duitse duikboot in den grond is geboord, ontscheept.

In het Buitenland

In Oostenrijk-Hongarije

De ministerkrisis in Oostenrijk

WEENEN, 15 December. — De bladen verklaren het heengaan van het kabinet Koerber ten deele uit de weigerachtigheid

van een deel van de Duitse afgevaardigden om mee te werken tot heropening van het parlement, maar oornam met moeilijkheden in de Ausgleichwet met Hongarije. Men ziet in Spitzmueller den geschikten man om den Ausgleich met Hongarije tot stand te brengen.

De benoeming van dr. Spitzmueller tot kabinetsformateur betekent vermoedelijk dat Hongarije voordeliger voorwaarden zal bedingen dan naar den zin van Koerber was.

In Frankrijk

In den oorlogsraad

GENEVE, 15 December. — Volgens de Zwitsersche «Pressa Telegraph» meldt naar «Le Matin», nam president Poincaré het voorzitterschap in den Engelsch Franschen oorlogsraad over.

«Le Matin» meldt ook nog dat de Fransche regering de schorsing der politieke censuur besloten heeft.

De veranderingen in de militaire kommando.

GENEVE, 15 Dec.: Men meldt uit Parijs: De president der Republiek heeft op het verslag van den minister van oorlog twee besluiten geteekend. Het eerste bevat het volgende: Generaal Joffre, opperbevelhebber van het Fransche leger, neemt bij de regering de rol van professionneel raadgever over, aangaande het beheer der militaire verrichtingen.

Het tweede besluit zegt: De opperbevelhebbers der legers van het Noorden, het Noord-Westen en het Oosten oefenen elk hun ambt uit op gebied van het beleid der verrichtingen, zonder aan de in het besluit van 28 Oktober 1913 voorziene voorwaarden aangaande de voorschriften betreffende de kommandos van groote eenheden en in het besluit van 2 December '13 op den velddienst onderworpen te zijn.

De nieuwe Fransche Generalissimus

GENEVE, 15 December. — Volgens het «Echo de Paris» mededeelt, zal de generalissimus Nivelle volledige onafhankelijkheid in de leiding der operaties hebben. Generaal Castelnau wordt tot kommandant van het Noorderleger, generaal Foch tot kommandant van het oostelijk leger benoemd.

In Engeland

De Oostenrijksch-Hongaarsche gezant voor Amerika

BERNE, 15 Dec. — De «Temps» meldt uit Washington: De regering heeft eene derde mededeeling aan Frankrijk en aan Engeland gericht betreffende de weigering tot het verleen van een vrijgeleide aan den Oostenrijksch-Hongaarschen gezant. Volgens de meening van de Amerikaanse regering is de verplaatsing van een gezant een diplomatisch recht. Noch Frankrijk, noch Engeland hebben op de vorige nota geantwoord.

In het Lagerhuis

Londen, 15 Dec.: De Gemeentekamer heeft bij algemeene stemmen het gevraagde krediet van 400 miljoen p. st. goetemd.

Drie Engelsche Staatsondersecretarissen

AMSTERDAM, 15 Dec. — Aan een blad alhier wordt uit Londen gemeld, dat drie arbeiderspartijleden tot staatsondersecretarissen in de nieuwe regering benoemd werden. Brace blijft parlementaire staatsondersecretaris voor binnenlandsche zaken. Roberts wordt parlementaire sekretaris van het handelsambt en Walshoun, Lord van het finantiënambt.

De manschappen van het Engelsche leger

Londen, 15 Dec. — Het heden bekend gemaakt vermeerderingsbudget voorziet eene vermeerdering van een miljoen man voor het leger, dit rond 31 Maart 1917. Dit getal vermt den waarschijnlijk overvloed boven de reeds in 't jaar 1916-17 goedgekeurde manschappen. De oorspronkelijke staat voorziet vier miljoen manschappen, met den nieuwen zullen er vijf miljoen zijn.

In Zwitserland

De nieuwe federale voorzitter

BERNE, 15 Dec. — De Federale associatie is vergaderd en heeft het federale raadslid Edmond Schultheiss, voorzitter van het departement der volks-economie, tot federale voorzitter voor 1917 gekozen. De nieuwe federale voorzitter is 48 jaar oud. Hij was in 1905 tot Staatsraad en in 1912 tot Federaal Raadsheer gekozen geweest. De Federale raadshoor Calonder, voorzitter bij het binnenlandsche departement, is ondervoorzitter benoemd. Hij is lid van den federalen raad sinds 1913.

De financiële toestand

Er is kwestie van een federaal zegelrecht in te stellen, dat voor heel Zwitserland 50 centiem per 1000 fr. zou bedragen, op wisselbrieven, fondsen, kwitanties van verzekeringspremies en vrachtbrieven. Dit ontwerp maakt deel uit van het programma van financiële hervorming, bestemd om de Zwitsersche financies in evenwicht te brengen.

Tijdens het debat, dat heeft plaats gehad in de Bondsvergadering, over het budget der Confederatie voor 1917, heeft het federaal raadslid Motta, directeur van het departement van financies, den financieslen toestand blootgelegd en medegedeeld dat de uitgaven voor de mobilisatie op het oogenblik het bedrag van 480 miljoen bereiken en tot 800 miljoen zullen stijgen zoo de oorlog nog het jaar 1917 duurt. De bijzondere oorlogsschuld heeft 115 miljoen opgebracht, hetzij dertig meer dan de raming. De belasting op de oorlogswinsten, de belasting op de uitvoervergunningen en de opbrengst van de federale leeningskas, zullen in staat stellen eene buitengewone ontvangst van 140 miljoen te verwachten. Andere financiële hervormingen, zooals het tabaksmonopolie, zullen den Kamers voorgelegd worden, om aan den toestand het hoofd te bieden.

In Italië

Markies Umberto Spinola gewond

Men bericht van het front, dat een klein zoon van Victor Emmanuel II, markies Umberto Spinola, cavalerieofficier, doodlijk gewond werd in een der laatste gevechten. Deze officier is de zoon van markies Spinola, gespiter uit het morganastisch huwelijk van den overleden koning met gravin Mirafiori.

In Denemarken

De verkoop van Deensch West-Indië aan Amerika

BERLIJN, 15 December. — De «B. Z. an Mittag» meldt uit Kopenhagen: Het volksreferendum over den verkoop der West-Indische eilanden geeft tot Vrijdag, 3 u. 's morgens, volgende uitslag: 233.694 stemmen voor, 157.596 tegen. De toestemming van het Riksdagsbesluit waardoor de verkoop toegestaan werd, schijnt dus verzekerd.

De poging der konservatieven om het huidige ministerie omver te krijgen is nogmaals mislukt. De eerste uitoefening der nieuwe grondwet en het stemrecht bewees, dat de deelneming der vrouwen, die stemrecht kregen, de kwestie niet in reactionairen zin kon beïnvloeden.

OP DEN BALKAN

In Griekenland

De toestand

Londen, 15 December. — In antwoord op een vraag heeft Cecil heden in het Lagerhuis gezegd: de regeringen der geallieerden beseffen volkomen dat het gevaarlijk zou zijn, te talmen met het onder de oogen zien van den onbevredigden toestand in Griekenland. Zij zijn op het punt zekere eischen aan de Grieksche regering te stellen, teneinde den toestand op te helderen.

De Grieksche eilanden

Londen, 15 December. — De «Times» verneemt d.d. 12 dezer uit Syra, dat de Weizelisten troepen hebben geland in Hermopolis, de haven van het eiland Syra. Dit eiland is onder het gezag gekomen van het nationalistische bewind.

Er wordt verwacht dat de overige eilanden van den Cycladen-groep dat voorbeeld zullen volgen.

In Rusland

In het ministerie

PETROGRAD, 15 December. — De keizerlijke kontrolleur Pokrowsky is tot minister van buitenlandse zaken benoemd. De ambtenaar Fredonov, van het ministerie van financies, zal zijn opvolger in de hoedanigheid van keizerlijke kontrolleur zijn.

In Japan

Eene Japansch-Braziliaansche overeenkomst

Uit Londen wordt aan de Zwitsersche bladen gemeld dat de Japansche regering met Brazilië eene overeenkomst gesloten heeft over den bouw van spoorwegen voor verschillende kolonisatie-ondernemingen, en verder over het inrichten van rechtstreeksche scheepvaartverbindingen.

Rond het Vredesvoorstel

In Holland

Zoogezegde Vredesvoorwaarden

De Haagse correspondent van het «Algemeen Handelsblad» schrijft: Van een Duitse zijde, waar men over de plannen der regering tot Berlijn goed ingelicht pleegt te zijn, en waarin men dan ook reeds gister morgenst, wat er in den Riksdag zou worden gezegd, vernemen wij het volgende omtrent de vredesvoorwaarden, die de Centrale Mogendheden willen aanbieden: Alle bezette gebieden met uitzondering van Polen en Lithauen worden teruggegeven. Polen blijft een zelfstandig koninkrijk. Omtrent de bedoeling ten aanzien van Lithauen heerscht bij onze zeggeman nog eenige onzekerheid. Daaraan zou echter eene concessie van Oostenrijk aan Rusland worden verbonden, daartegenover zou Duitschland al zijne koloniën terug moeten krijgen en een waarborg moeten ontvangen tegen een mogelijken inval van een vijandelijke leger door België heen.

In Zwitserland

De indruk van het Vredesaanbod in Zürich

KEULEN, 15 December. — Volgens een telegram aan de «Kölnische Zeitung» uit Zürich bespreken men daar in politieke kringen de vraag of en in hoever het tegenwoordig tijdsgewricht geschikt is voor vredesbemiddeling door de neutralen.

«Het Berner Tagblatt» is van meening, dat de Zwitsersche bondsvergadering, die thans vergadert, terstond een vredesbesluit moet bekend maken, aangezien Zwitserland bij den vrede het grootste belang heeft. Het is mogelijk dat de volgende week in het Zwitsersche Parlement over deze zaak zal worden gesproken. Als daar de vredespetities worden behandeld, die bij den bondsraad zijn ingekomen, vóór dat ernstig gedacht wordt over een stap door de neutralen te ondernemen, moet er een zekere opheldering worden verkregen over de wijze, waarop het vredesaanbod door de entente wordt aangenomen.

In Engeland

Bonar Law over het Vredesvoorstel

Londen, 15 December. — Gewagende van het vredesvoorstel, zeide Bonar Law in het Lagerhuis: Totdusver hebben geen vredesvoorstellen de regering bereikt, doch er is een ding, dat ik zelfs in dit stadium noodig acht te zeggen: Asquith heeft bij het indienen van het laatste kredietvoorstel deze woorden gebezigd: «Zij — de bondgenooten — verlangen herstel voor het verleden en behoorlijke waarborgen voor de toekomst». Dat is nog altijd de politiek en is nog altijd het besluit van de Engelsche regering.

In Frankrijk

De verklaring van minister Briand

Over den Haas vernemen «Berliner Tagblatt» uit Parijs dat minister Briand in de Kamer de volgende verklaring heeft afgelegd omtrent het door Duitschland rondgezonden vredesaanbod:

«Gij hebt de redevoering van Bethmann-Hollweg gelezen. Over den tekst, die ik nog niet in handen heb, kan ik mij niet laten. Het valt echter te betwijfelen of diegenen, wier tusschenkomst men verlangt, den taak zullen op zich nemen, die van aan is om het vertrouwen van velen aan het wankelen te brengen. Ik zal de Kamer later officieel inlichten over het algemeen gedachte der Verbondenen. Het is echter nu reeds mijn plicht mijn land op voorhand te behoeden tegen een openbare vergiftiging.»

Briand zette vervolgens iedereen aan tot de uiterste voorzichtigheid tegenover het Duitsch aanbod en sprak verder:

«Men doet ons een voorstel om te onderhandelen over den vrede, terwijl België, Servië en heel Franse streken nog bezet zijn. Met onduidelijke en vage uitdrukkingen, met zeer plechtige woorden beproeven men het om indruk te maken op de menschen met onrustige geweten en bezorgde harten, vooral in de landen die treuren om de vele dooden die vielen.»

Briand besprak verder enkele deelen van de redevoering van den rijkskanselier en besloot zijn discours met de volgende woorden:

«Over zulk document moet men nog nadenken en onderzoeken wat het bedoelt. Ik heb het recht om van op dit gestoelte te verklaren: Het is eene strek, door welke men het beproeft om de verbondenen te verdeelen, hun geweten te veronturen en de volken te demoraliseren. In zulke omstandigheden zal de Fransche Republiek onkrankig weten te handelen als in zijn tijd de Nationale Raad wist te handelen!»

In Italië

Besprekingen te Rome

FRANKFURT A/M., 15 December. — De «Frankfurter Zeitung» meldt uit Lugano: Sonnino ontving gisteren den Franschen, Engelschen en Amerikaanschen gezanten. Er wordt aangenomen, dat deze samenkomst eene gedachtenwisseling over het vredesaanbod bedoelt, en er wordt opvallend bemerkt dat ook de gezant der Vereenigde Staten tegenwoordig was.

In Rusland

De Russische pers over het Vredesvoorstel

PETROGRAD, 15 December. — De Russische pers spreekt van het «huichelachtig» vredesvoorstel van Duitschland » en zegt het vóór alles de strekking heeft het Duitse volk te overtuigen dat het den oorlog moet voortzetten, daar deze «vredelievende en altruistische» Duitschland is opgedrongen.

In Australië

De Australische pers

MELBOURNE, 15 December. — Het blad «Argus» zegt, dat Duitschland's voorstellen duidelijk lars en een valstrik zijn.

De «Age» schrijft: Het Duitse militarisme moet opgegeven of vernietigd worden, voor een duurzame vrede gevestigd kan worden.

De Australische eerste-minister Hughes heeft in een rede gezegd, dat vrede onmogelijk was, voor het gebied van de geallieerden ontruimd was, een schadeloosstelling betaald was aan Duitschland's slachtoffers en aan de verwoeste steden, de industrieën hersteld. Het aanbod was een volmaakte bluf. Wij vechten, besloot hij, in de eerste plaats om de militaire machine te verpletteren en niet om haar voor toekomstig gebruik buiten dienst te stellen.

In de Vereenigde Staten

Londen, 15 Dec. — De briefwisselaar te Washington van den «Daily Telegraph» Staatsdepartement, betwistte tot gister de Duitse voorstellen nog niet ontvangen had, voorzeker zal aannemen om den tusschenpersoon tusschen Duitschland en de Entente te zijn, maar dat hij zelf geen voorstellen zal doen en geen raad aan de Entente zal geven.

De meening te Keulen

OTTAWA, 15 December. — Sir George Foster, in afwezigheid van Borden, die voor politieke doeleinden in het Westen op reis is, waarnemen eerste minister, heeft aan Lloyd George gezegd: Kanada staat aan de zijde van u en van het Britsche rijk voor een krachtige voorzetting van den oorlog, tot de volkomen overwinning is behaald.

De indruk van het Vredesaanbod

NEW-YORK, 15 Dec. — De Amerikaanse pers toont tot hertoe weinig bevreemding over de vaststelling van den kanselier, dat Duitschland bereid is den oorlog te eindigen. De le

Centrale Drogerij JOS. COLLIN, Ba-
bandam, 38, Gent.
Ook in alle goede apotheken.